

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

TABLETOMANIJA PRI SEZONSKIH BOLEZNIH

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorji: Ana Cvelfar
Tilen Sinožić
Jan Vavdi

Mentorica: Maja Kmecl, prof. RP

Celje, 2011

Osnovna šola Hudinja Celje

***TABLETOMANIJA
PRI SEZONSKIH BOLEZNIH***

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorji: Ana Cvelfar
Tilen Sinožič
Jan Vavdi

Mentorica: Maja Kmecl, prof. RP

Celje, 2011

TABLETOMANIJA PRI SEZONSKIH BOLEZNIH

KAZALO VSEBINE

POVZETEK.....	5
UVOD.....	6
RAZISKOVALNI PROBLEM	6
HIPOTEZE	7
IZBOR IN PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH METOD	7
SAMOZDRAVLJENJE IN ZDRAVILA BREZ RECEPTA	8
KAJ SO ZDRAVILA BREZ RECEPTA?.....	8
SEZONSKE BOLEZNI.....	10
SEZONSKE BOLEZNI.....	10
PREHLAD	10
GLAVOBOL	10
BOLEČINE V MIŠICAH IN SKLEPIH	11
POVIŠANA TELESNA TEMPERATURA - VROČINA	11
GRIPA.....	11
OBLIKE ZDRAVIL BREZ RECEPTA.....	12
OGLAŠEVANJE ZDRAVIL BREZ RECEPTA	13
PREDSTAVITEV REZULTATOV.....	14
REZULTATI ANKETENGA VPRAŠALNIKA.....	14
ANKETNI VPRAŠALNIK	15
KVALITATIVNI REZULTATI DELA.....	21
Intervju z gospodom Dušanom Husom, mag. farm. , Apoteka pri teatru Celje.....	21
Intervju z gospo Suzano Hočever, Krka d.d. Novo mesto	22
Intervju z gospo Ireno Lukančič, Lek d.d. Ljubljana	22
SKLEP.....	23
VIRI	24
PRILOGA	25

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Odstotek moških in žensk, ki so izpolnili anketni vprašalnik.	14
Graf 2: Prikazuje odgovore prvega vprašanja anketnega vprašalnika.	17
Graf 3: Prikazuje odgovore drugega vprašanja anketnega vprašalnika.	17
Graf 4: Prikazuje odgovore tretjega vprašanja anketnega vprašalnika.	18
Graf 5: Prikazuje odgovore četrtega vprašanja anketnega vprašalnika.	18
Graf 6: Prikazuje odgovore petega vprašanja anketnega vprašalnika.	19
Graf 7: Prikazuje odgovore šestega vprašanja anketnega vprašalnika.	19
Graf 8: Prikazuje odgovore sedmega vprašanja anketnega vprašalnika.	20
Graf 9: Prikazuje odgovore osmega vprašanja anketnega vprašalnika.	20
Graf 10: Prikazuje odgovore devetega vprašanja anketnega vprašalnika.	21

POVZETEK

V času prehladov in prehodnih bolezni, se ljudje namesto obiska zdravnika, vedno bolj odločajo za samozdravljenje z zdravili brez recepta. Skoraj vsako lažjo bolezensko težavo lahko odpravimo z njimi in zdi se nam, da je jemanje zdravil brez recepta preraslo v navado, tabletomanijo¹. Pri čemer mislimo na povečano porabo zdravil brez recepta vezanih na sezonske bolezni in ne na prekomerno jemanje zdravil, ki vodijo v telesno odvisnost.

V raziskovalni nalogi smo ugotovili, da ljudje dajejo prednost zdravilom brez recepta pred zdravnikom. Redki so tisti, ki posežejo po zdravilih brez recepta že ob najmanjši bolečini ali prehladu, večina jih vzame v primeru hude bolečine ali prehlada. Kljub poplavi televizijskih oglasov se raje odločijo za preizkušena zdravila brez recepta za katera vedo, da imajo pozitiven učinek. V največji meri so to tablete, ki so enostavne za zaužitje, hitro razpadejo in hitro delujejo.

¹ **tabletomanija** -e ž (i) bolezensko nagnjenje k pretiranemu uživanju tablet.

UVOD

Kot pravi pregovor: »Za vsako bolezen raste rožca,« velja danes tudi za zdravila brez recepta. Skoraj vsako lažjo bolezensko težavo lahko odpravimo z njimi in zdi se nam, da je jemanje zdravil brez recepta preraslo v navado, tabletomanijo². Pri čemer mislimo na povečano porabo zdravil brez recepta vezanih na sezonske bolezni in ne na prekomerno jemanje zdravil, ki vodijo v telesno odvisnost.

Prepogosto se ljudje ob prehladu, povišani telesni temperaturi, gripi in raznih bolečinah, v nadaljevanju sezonske bolezni, poslužujemo zdravil brez recepta ali kot jim po domače pravimo 'tablet' brez recepta, saj se s tem izognemo obisku zdravnika. Odločili smo se, da raziščemo v kolikšni meri ljudje posegamo po teh zdravilih v primeru sezonskih bolezni.

RAZISKOVALNI PROBLEM

V času prehladov in prehodnih bolezni, se ljudje namesto obiska zdravnika, vedno bolj odločajo za samozdravljenje z zdravili brez recepta. S to odločitvijo prevzemajo odgovornost za svoje zdravje.

Samostojno lahko zdravimo blage in prehodne zdravstvene tegobe: glavoboli, simptomi prehlada in gripe, povišana telesna temperatura, driska druge prebavne motnje ter blažje do srednje bolečine.

Zavedati se moramo, kdaj lahko bolezensko stanje obvladujemo sami in kdaj se je potrebno obrniti po zdravniško pomoč [1].

Raziskali bomo:

- Ali se ljudje raje odločijo za nakup zdravil brez recepta kot pa da obiščejo zdravnika; kako dolgo so pripravljene potrpeti preden posežejo po zdravilih brez recepta, v primeru nekega bolezenskega stanja (prehlad, gripa, povišana telesna temperatura, bolečine)?
- V primeru katerega bolezenskega stanja se ljudje najpogosteje poslužujejo zdravil brez recepta.
- V katerih oblikah ljudje najpogosteje kupujejo zdravila brez recepta.
- Po katerih zdravilih ljudje pogosteje posegajo; po preizkušanih zdravilih brez recepta ali po oglaševanih (novih) zdravilih brez recepta.

² **tabletomanija** - e ž (i) bolezensko nagnjenje k pretiranemu uživanju tablet.

HIPOTEZE

- Predvidevamo, da se ljudje raje odločijo za nakup zdravil brez recepta kot pa da obišejo zdravnika.
- Predvidevamo, da se ljudje najpogosteje poslužujejo zdravil brez recepta v primeru bolečin.
- Predvidevamo, da ljudje najpogosteje kupujejo zdravila v obliki tablet.
- Predvidevamo, da ljudje pogosteje posegajo po preizkušeni zdravilih brez recepta kot pa po oglaševanih (novih) zdravilih brez recepta.

IZBOR IN PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH METOD

Raziskovalne naloge smo se lotili s pomočjo literature iz knjig, revij in interneta. Anketa je bila objavljena na spletu, dostop do nje smo posredovali odraslim preko elektronske pošte. Vzorec je bil naključen.

Uporabili smo:

- kvalitativno tehniko raziskovanja:
 - intervju z gospodom Dušanom Husom, mag. farm., Apoteka pri teatru Celje,
 - intervju z gospo Suzano Hočevnar, Krka d.d. Novo mesto,
 - intervju z gospo Ireno Lukančič, Lek d.d. Ljubljana.
- kvantitativno tehniko raziskovanja (anketni vprašalnik, statistična obdelava podatkov).

SAMOZDRAVLJENJE IN ZDRAVILA BREZ RECEPTA

Svetovna zdravstvena organizacija (WHO³) opredeljuje zdravila za samozdravljenje kot farmacevtske izdelke, ki se izdelujejo z namenom, da jih uporabniki uporabljajo na lastno odgovornost. Omejeno je na pomoč, preprečevanje in zdravljenje simptomov in zdravstvenih težav, ki ne zahtevajo posvetovanja z zdravnikom.

Bolnik v lastnem interesu prevzema odgovornost za lastno zdravje in počutje. V tem segmentu tudi država najde svoj interes, saj posredno zmanjšuje stroške zdravljenja na račun večanja stroškov bolnikov, ki se samozdravijo.

Zdravila brez recepta, ki se uporabljajo za samozdravljenje je moč kupiti v lekarnah kakor tudi v specializiranih trgovinah. Vsa zdravila in druga prehrabena dopolnila morajo ustrezati zakonodaji, ki zagotavlja varnost in kakovost izdelkov na trgu.

Samozdravljenje zajema tudi segment preventivne skrbe za zdravje. V ta namen so na voljo izdelki in prehrabena dopolnila, ki vsebujejo vitamine, minerale in druge učinkovine, ki krepijo splošno odpornost organizma.

Nevarnost zdravil, ki se izdajajo brez recepta, za uporabnika je majhna, saj le ta ne bi smela imeti nezaželenih stranskih učinkov. Kljub temu pa je zelo pomembno natančno upoštevanje navodil za uporabo [2].

KAJ SO ZDRAVILA BREZ RECEPTA?

Zdravila, ki se izdajajo brez recepta, so namenjena za samozdravljenje, ki je omejeno na preprečevanje, lajšanje in odpravljanje simptomov in zdravstvenih težav, ki so praviloma takšne, da ne zahtevajo posvetovanja z zdravnikom. Ob tem mora biti verjetnost nepravilnega prepoznavanja bolezni in nepravočasnega zdravljenja zmanjšana na najmanjšo možno mero [3].

³ World Health Organization – Svetovna zdravstvena organizacija

Zdravila, ki se izdajajo brez recepta, morajo biti namenjena za simptome, ki jih uporabnik lahko sam pravilno oceni. Simptomi morajo biti jasni in ne smejo biti podobni simptomom, za katere samozdravljenje ni primerno in za katere zadevno zdravilo ni primerno.

Naravni potek bolezni, stanje, trajanje simptomov, njihovo ponavljanje in posledice morajo biti primerni za samozdravljenje [3].

Zdravila, ki se izdajajo brez recepta, morajo:

- imeti majhno splošno toksičnost in ne smejo imeti pomembne reproduktivne toksičnosti, genotoksičnih ali kancerogenih lastnosti;
- imeti majhno tveganje za resne neželene škodljive učinke;
- ne smejo imeti interakcij s splošno uporabljanimi zdravili, zaradi katerih bi lahko prišlo do resnih neželenih škodljivih učinkov [3].

Pri zdravilih, ki se izdajajo brez recepta, mora biti nevarnost za zdravje majhna, tudi če se uporabljajo daljše obdobje, kot je priporočeno, če se priporočeni odmerki prekoračijo ali če se ne upošteva opozoril in kontraindikacij [3].

Zdravila, ki se izdajajo brez recepta v lekarnah, vsebujejo zdravilne učinkovine sinteznega, plosinteznega in/ali naravnega izvora ter anorganske zdravilne učinkovine, za katere je pristojna komisija za zdravila ugotovila, da je za varno samozdravljenje potreben nadzor in svetovanje v lekarni [3].

SEZONSKÉ BOLEZNI

PREHLAD

Po definiciji svetovne zdravstvene organizacije je prehlad akutno obolenje dihal. Virusi napadejo nos, grlo, žrelo, redkeje sapnik in sapnici ter bronhije. Pojavijo se znaki: izcedek in nosu, kihanje, ščegetanje v žrelu in kašelj. Simptomi se pojavijo v dveh ali treh dneh po okužbi in trajajo sedem do deset dni [4].

Obisk zdravnika je potreben, kadar se prehlad ob jemanju zdravil brez recepta v sedmih do desetih dneh ne pozdravi, in kadar se bolnik ne počuti dobro ter ima povišano telesno temperaturo [4].

GLAVOBOL

Glavobol povzroča neravnovesje kemičnih prenašalcev informacij (nevrottransmitorji) in vodi v prekomerno stimulacijo živca, ki prenaša senzorične živčne impulze na obrazu. Žile na tem področju se skrčijo, kar pripomore k pojavu simptomov [5].

Glavobol je lahko posledica pogostih bolezni: gripe ali meningitisa. Nenaden in hud glavobol je lahko znak za možgansko kap ali možgansko krvavitev [5].

Obstaja več vrst glavobola, ki se med seboj ločijo po lokalizaciji⁴, jakosti in vzorcu ponavljanja. Tako ločimo: tenzijski⁵ glavobol, migrena, sinusni glavobol in glavobol v rafalih (periodični glavobol) [5].

Zdravnik lahko ugotovi vrsto glavobola glede na simptome; opis glavobola, mesto bolečin ter pogostost bolečin [5].

Zdravljene glavobola lahko poteka s polaganjem obkladkov, masažami glave in vratu, počitkom, zdravili brez recepta; kar velja predvsem za blage in zmerne oblike glavobola. Hude oblike glavobola pa zdravimo z zdravili na recept, kiropraktiko, prehranskimi dodatki in raznimi terapijami [5].

⁴ lokalizacija - nalezljive bolezni; ugotovitev, določitev kraja, mesta česa.

⁵ ténzija - napetost

BOLEČINE V MIŠICAH IN SKLEPIH

Bolečina v mišicah in sklepih je lahko simptom okužbe in hormonskih motenj ali pa občutljivost in togost mišic in sklepov [5].

Zdravljenje mišične bolečine je odvisno od vzroka. Zdravila za lajšanje bolečin so lahko učinkovita, če bolečino povzroča gripa, artritis ali mišične bolezni. Za lajšanje hujših bolečin pa so potrebna močnejša zdravila in fizioterapija [5].

POVIŠANA TELESNA TEMPERATURA - VROČINA

Naše telo ima notranji termostat, ki se nahaja v velikih možganih. Vsak človek ima nastavljeno temperaturo, ki se giblje okoli 37° C, oziroma merjena v danki višja od 38° C. Poleg občutka toplote se lahko pojavijo znojenje, mrazenje, glavobol, mišična bolečina, utrujenost, žeja in zmanjšanje apetita [5].

Vročina je telesni odgovor na virusno ali bakterijsko okužbo. Povišanje telesne temperature je neugodno za razvoj mikroorganizmov, zato vročina brani telo pred okužbo [5].

Skrb za higieno je ključna pri preprečevanju virusnih in bakterijskih okužb. Obisk zdravnika je potreben v primeru, če ima odrasel bolnik več kot tri dni temperaturo nad 40° C, ki nam predpiše zdravila [5].

Zdravimo jo lahko z zdravili brez recepta s katerimi znižujemo temperaturo, s prhanjem z mlačno vodo ali mlačno kopaljo in s pitjem tekočin, ki nadomeščajo izgubljene elektrolite [5].

GRIPA

Povzročitelji gripe so virusi influence⁶, ki izzovejo povišano telesno temperaturo, bolečine v sklepih in mišicah, glavobol, izcedek iz nosu in kašelj. Virus gripe se pogosto spreminjajo in izmikajo imunskemu

⁶ **influenca** - nalezljiva bolezen z vročino in vnetjem dihal

odzivu. Gripa se navadno širi pozimi, ker ljudje preživljamo več časa skupaj v zaprtih prostorih in ker mraz oslabi imunski sistem [4].

Uspešno preprečevanje virusnih infekcij je povezano s preprečevanjem okužb in krepitevijo imunskega sistema. Zdravila proti gripi so namenjena lajšanju simptomov in krajšanju njihovega trajanja [4].

OBLIKE ZDRAVIL BREZ RECEPTA

Zakon o zdravilih pojasnjuje: "**Farmacevtska oblika zdravila** je tista, v katero je s tehnološkimi postopki vgrajena učinkovina⁷ (učinkovine), kar omogoča njeno (njihovo) uporabnost, ob upoštevanju fizioloških pogojev in fizikalno kemičnih lastnosti učinkovine ter pomožnih snovi" [6].

Posamezna zdravilna oblika omogoča optimalno uporabo zdravila glede na starost uporabnika (dojenček, majhen otrok, odrasla oseba, starostnik) in tudi na mesto delovanja (npr. na koži, na sluznici očesa, nosu ali ust ...) [6].

Zdravila so pripravljena v različnih oblikah zato, da bi bila uporaba za bolnika čim enostavnejša in varna, učinek zdravila pa naj bi bil optimalen.

- **Tablete** – zdravilo, navadno v obliki okrogle trde ploščice. Hitro razpadajo in sproščajo učinkovino, so namenjene hitremu delovanju.
- **Raztopina** – tekoča oblika zdravila, najpogosteje v obliki praška, ki se raztopi v topli tekočini. Primernejša za dojenčke ali majhne otroke.
- **Sirup** – gosta raztopina z zdravilnimi snovmi. Primerno za dojenčke, otroke in odrasle, ki imajo težave s požiranjem, saj se zaužijejo z dozirno žličko ali kapalko.
- **Kapsule** – zdravilo v želatinastem ali škrobnem ovoju.
- **Mazilo**
- **Gel**
- **Krema**
- **Pršilo**
- **Dermalna raztopina**
- **Vložek** [3].

⁷ "Učinkovina" pomeni zdravilno snov, ki deluje kot zdravilo, če jo pravilno uporabimo.

OGLAŠEVANJE ZDRAVIL BREZ RECEPTA

Oglaševanje zdravil brez recepta so vse oblike obveščanja, vključno z obveščanjem od vrat do vrat, propagiranjem ali spodbujanjem, ki je namenjeno pospeševanju predpisovanja, izdajanja, prodaje ali uporabe zdravil [6].

Oglašujemo lahko zdravila brez recepta, ki imajo dovoljenje za promet. Upoštevati moramo glavne značilnosti zdravila in vzpodbujati smotno uporabo zdravil. Zdravilo mora biti predstavljeno objektivno brez pretiravanja in zavajanja [6].

Zdravila brez recepta je dovoljeno oglaševati v širši javnosti [6].

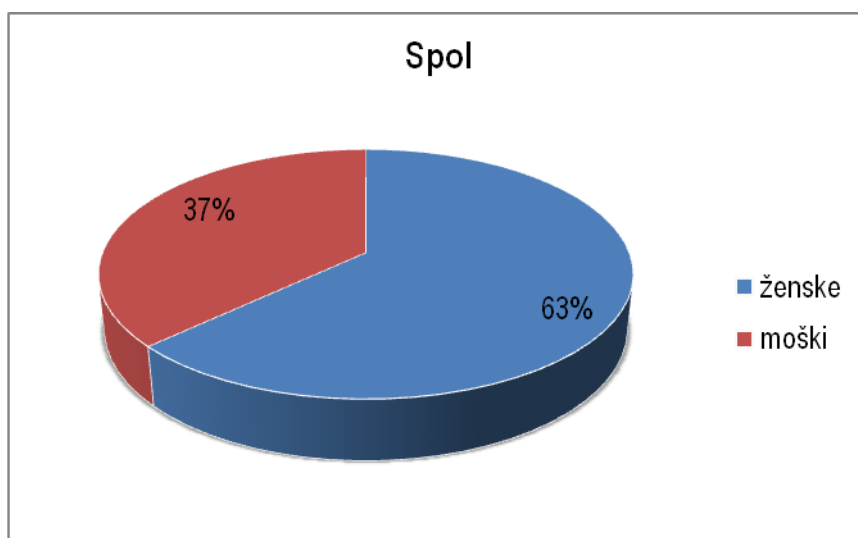
Vsak oglas, ki oglašuje zdravilo v javnosti, mora imeti po pravilniku vidno in čitljivo pisno, slikovno ali govorno opozorilo: *"pred uporabo natančno preberite navodilo! O tveganju in neželenih učinkih se posvetujte z zdravnikom in ali s farmacevtom."*

Oglaševanje med drugim tudi ne sme vsebovati podatkov, ki dajejo vtis, da je posvet z zdravnikom nepotreben; ki nakazujejo, da so učinki jemanja absolutno zagotovljeni; ki nakazujejo, da se zdravje osebe lahko izboljša le zaradi jemanja oglaševanega zdravila; ki nakazujejo, da bi se lahko zdravje osebe poslabšalo, brez jemanja oglaševanega zdravila; ter se sklicujejo na priporočila znanstvenikov in strokovnjakov [7].

PREDSTAVITEV REZULTATOV

REZULTATI ANKETENGA VPRAŠALNIKA

Rezultati anketnega vprašalnika so bili pridobljeni na naključno izbranem vzorcu. Prikazani so v tabeli in grafih.

Graf 1: Odstotek moških in žensk, ki so izpolnili anketni vprašalnik.

Iz grafa 1 je razvidno, da so vprašalnik večinoma reševale ženske.

Anketni vprašalnik in navodila za izpolnjevanje kot so ga dobili anketiranci.

ANKETNI VPRAŠALNIK

Smo Ana, Tilen in Jan učenci 7. razreda na OŠ Hudinja v Celju. V šolskem letu 2010/2011 delamo raziskovalno nalogo na temo jemanja zdravil brez recepta, saj želimo ugotoviti kako pogosto se jih ljudje poslužujemo v primeru prehlada, gripe, povišane telesne temperature (vročine) in bolečin.

Prosim Vas, da izpolnite anketni vprašalnik, ki nam bo pomagal priti do rezultatov raziskovalne naloge.

Spol: M Ž

1. Kaj storite v primeru prehlada?

- a) obiščete zdravnika
- b) vzamete zdravilo brez recepta
- c) ne naredite ničesar
- d) drugo

2. Če vzamete zdravilo brez recepta v primeru prehlada, kdaj ga vzamete?

- a) ob najmanjšem prehladu
- b) ob naraščajočem prehladu
- c) ob hudem prehladu
- d) preventivno

3. Kaj storite v primeru bolečine

- a) obiščete zdravnika
- b) vzamete zdravilo brez recepta
- c) ne naredite ničesar
- d) drugo

4. Če vzamete zdravilo brez recepta v primeru bolečine, kdaj ga vzamete?

- a) ob najmanjši bolečini
- b) ob naraščajoči bolečini
- c) ob hudi bolečini
- d) preventivno

5. Kaj storite v primeru povišane telesne temperature?
 - a) obiščete zdravnika
 - b) vzamete zdravilo brez recepta
 - c) ne naredite ničesar
 - d) drugo

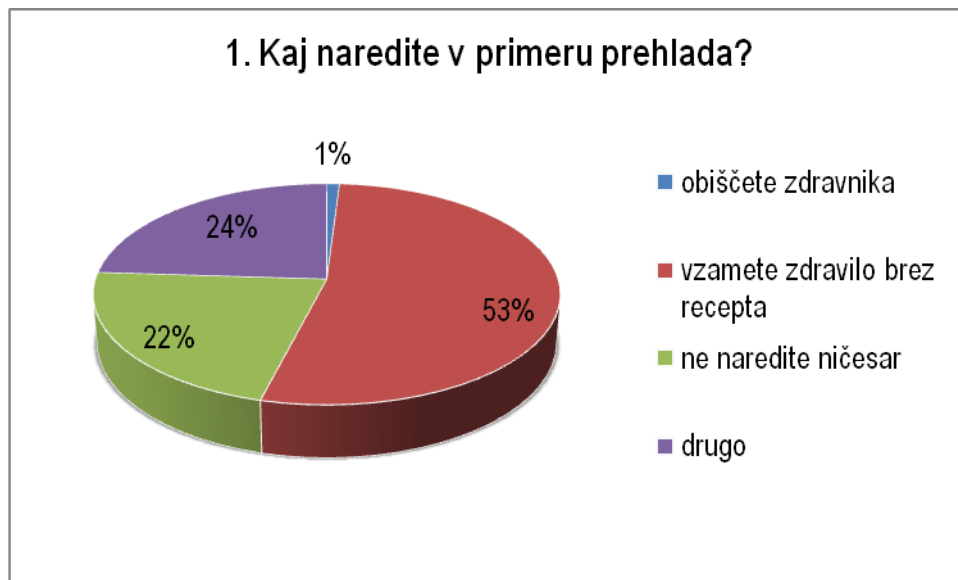
6. Kaj storite v primeru gripe?
 - a) obiščete zdravnika
 - b) vzamete zdravilo brez recepta
 - c) ne naredite ničesar
 - d) drugo

7. V kateri obliki najpogosteje kupujete zdravila brez recepta?
 - a) tablete
 - b) sirup
 - c) kapsule
 - d) raztopine/praški

8. Kje izveste o novih zdravilih brez recepta?
 - a) v lekarni
 - b) v specializiranih prodajalnah
 - c) preko sorodnikov, prijateljev, znancev
 - d) preko oglasov

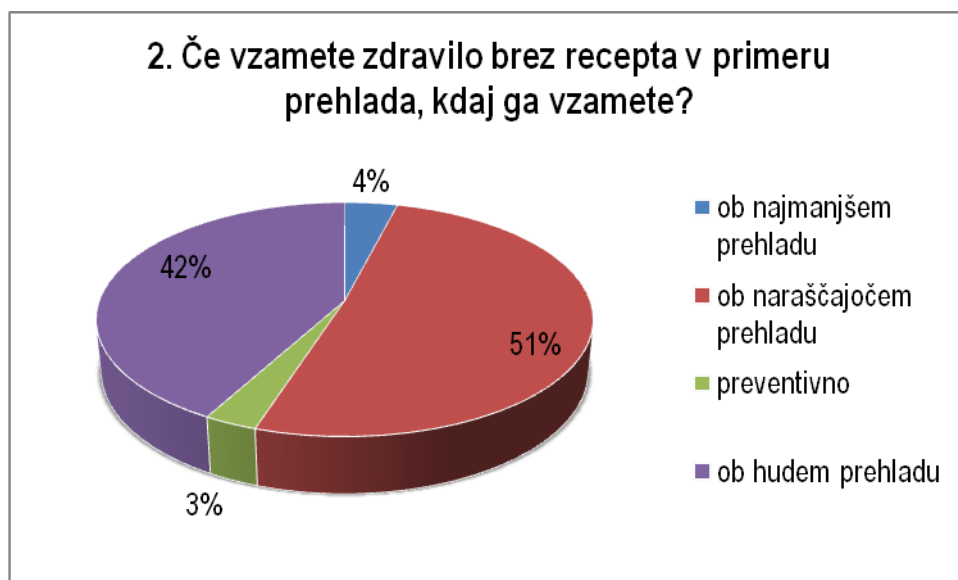
9. Kako pogosto se odločate po novih (oglaševanih) zdravilih brez recepta?
 - a) Vedno, rad/-a preizkušam nove stvari na trgu.
 - b) Samo po priporočilu sorodnika, prijatelja/znanca.
 - c) Redko, raje imam že preizkušena zdravila brez recepta.

Hvala za sodelovanje!

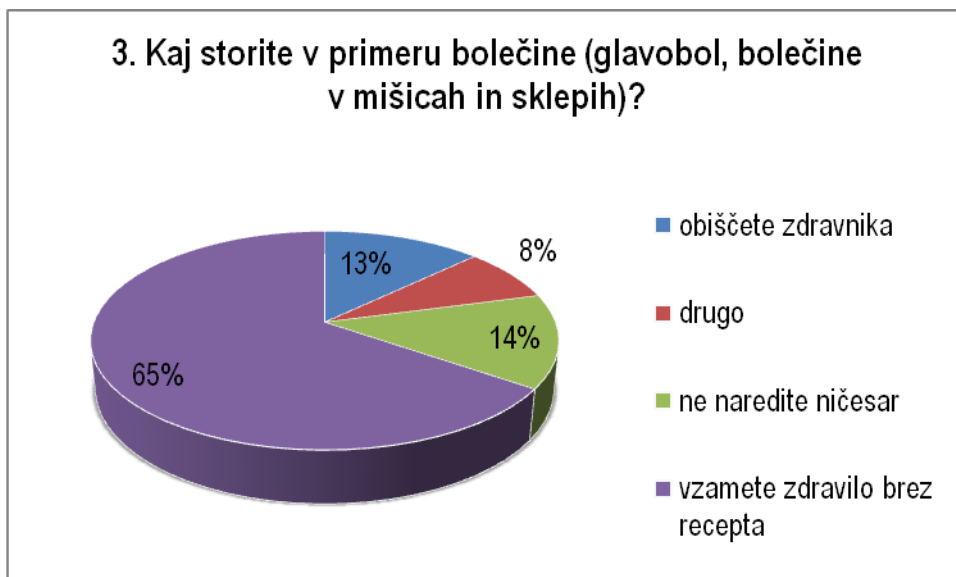
Graf 2: Prikazuje odgovore prvega vprašanja anketnega vprašalnika.

Pri prvem vprašanju smo želeli izvedeti kaj naredijo ljudje v primeru prehlada. Ugotovili smo, da največ anketirancev (53 %), v primeru prehlada vzame zdravilo brez recepta. Skoraj četrtina anketirancev (24 %) se poslužuje drugih ukrepov, med katere spadajo: pitje čaja, tople kopeli in domača zelišča; eden izmed anketirancev se v primeru prehlada poslužuje alternativne medicine. Slaba četrtina, kar je 22 % jih v primeru prehlada ne naredi ničesar in le 1 % vprašanih obišče zdravnika.

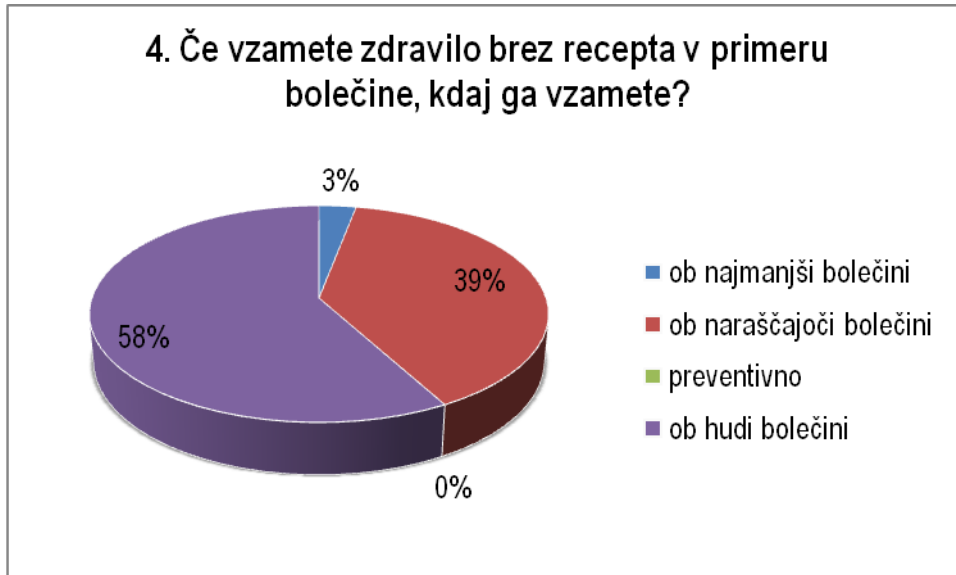
Graf 3: Prikazuje odgovore drugega vprašanja anketnega vprašalnika.

Ugotovili smo, da največ anketirancev v primeru prehlada vzame zdravilo brez recepta ob naraščajočem prehladu, to je 51 %, ob hudem prehladu jih vzame 42 %, ob najmanjšem prehladu pa 4 %. Najmanj jih vzame zdravilo brez recepta preventivno, le 3 %.

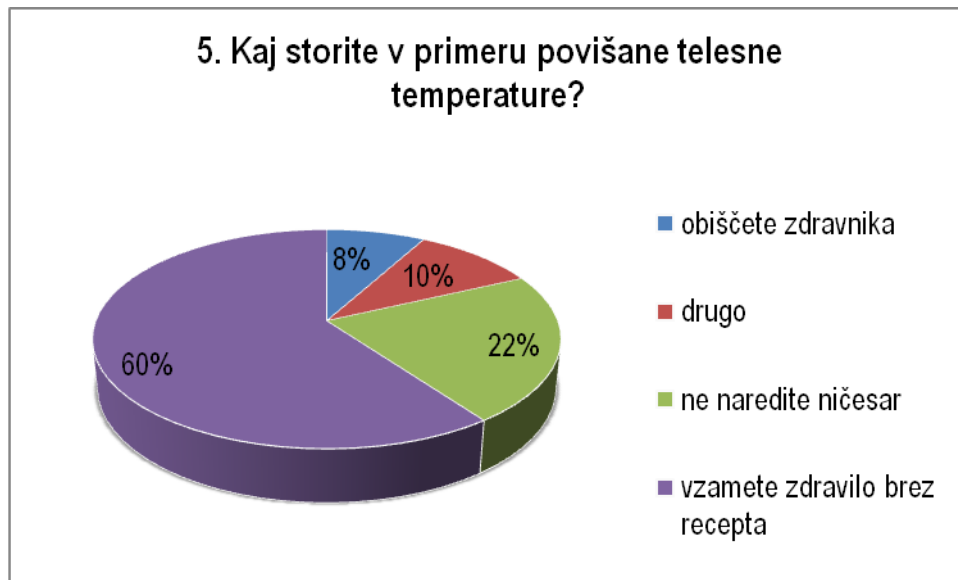
Graf 4: Prikazuje odgovore tretjega vprašanja anketnega vprašalnika.

Ljudje v primeru bolečin (zobobol, bolečine v mišicah in sklepih) v večini (65 %) jemljejo zdravila brez receptov, 14 % ljudi pa ne naredi ničesar in se z svojim znanjem bojujejo z boleznijo. 13 % jih obišče zdravnika in se z njim posvetujejo ali pa jim zdravnik pomaga, 8 % ljudi pa uporablja druge načine zdravljenja: mazila domačih zelišč, masaže, pitje čajev različnih zelišč.

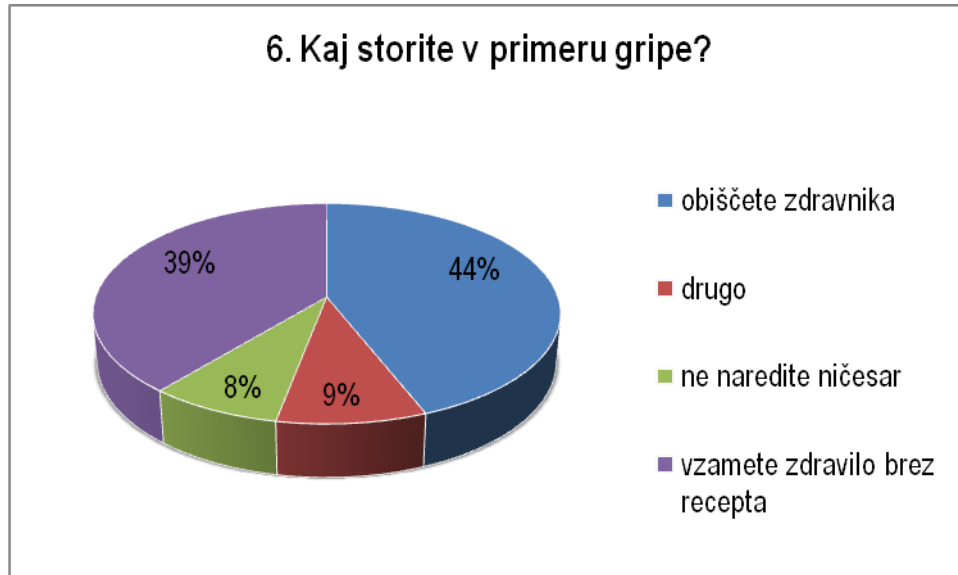
Graf 5: Prikazuje odgovore četrtega vprašanja anketnega vprašalnika.

Zdravila brez recepta ob najmanjši bolečini vzame samo 3 % anketirancev, ob naraščajoči bolečini 39 %, največ (58%), pa jih vzame v primeru hude bolečine. Nihče od vprašanih se ne odloči za preventivno jemanje zdravil brez recepta.

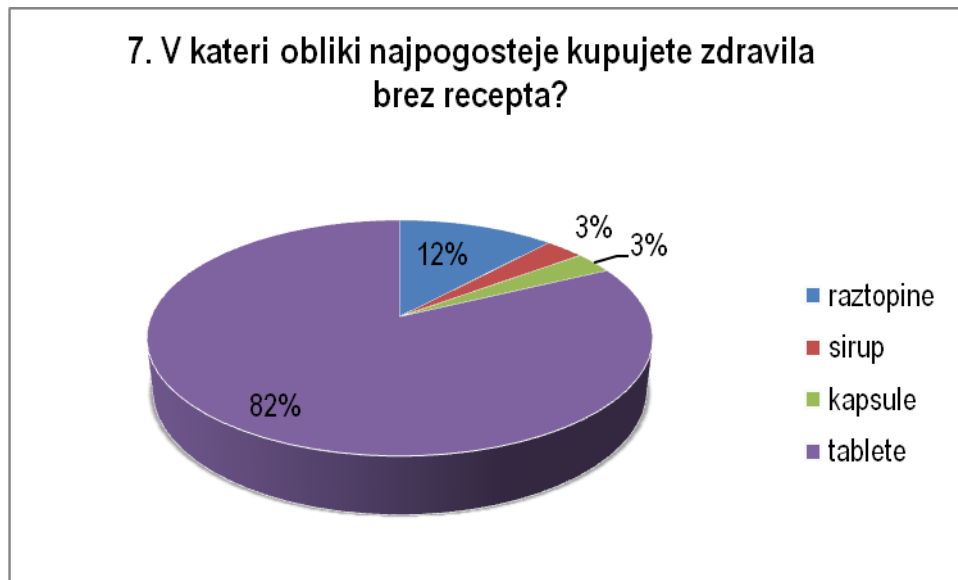
Graf 6: Prikazuje odgovore petega vprašanja anketnega vprašalnika.

Pri petem vprašanju smo izvedeli, da v primeru povišane temperature le 8 % vprašanih obišče zdravnika. Najpogosteje vzamejo zdravilo brez recepta (60 %), 10 % vprašanih pa v primeru povišane telesne temperature pije čaj, poje veliko sadja obogatenga z vitaminom C in koristi zdravila domače lekarne.

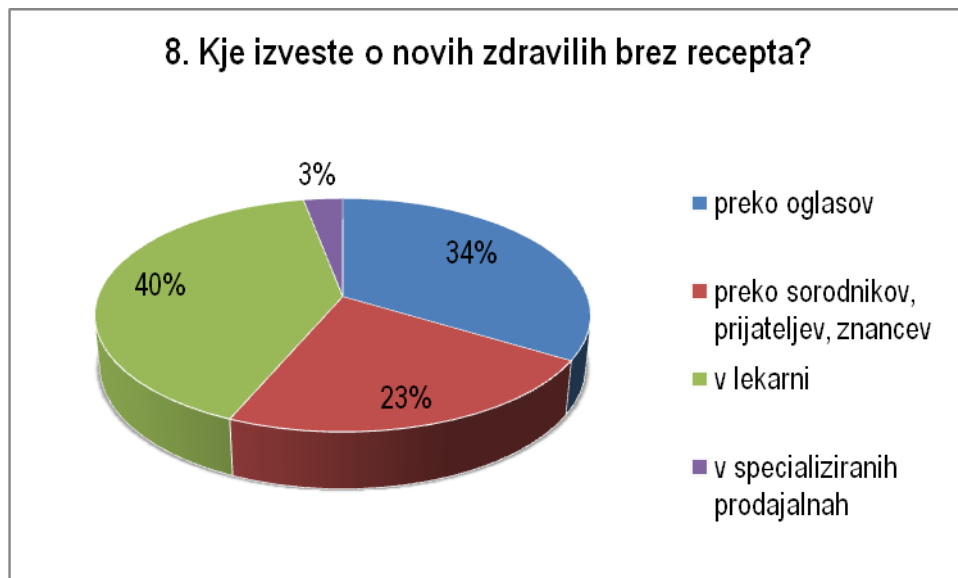
Graf 7: Prikazuje odgovore šestega vprašanja anketnega vprašalnika.

Ugotovili smo, da anketiranci v primeru gripe najpogosteje obišejo zdravnika (44 %), 39 % jih vzame zdravilo brez recepta. 9 % anketirancev se poslužuje drugih načinov zdravljenja: pitje čaja, uživanje sadja in zelenjave z veliko vitamina C in kopeli. 8% anketirancev pa v primeru gripe ne naredi ničesar.

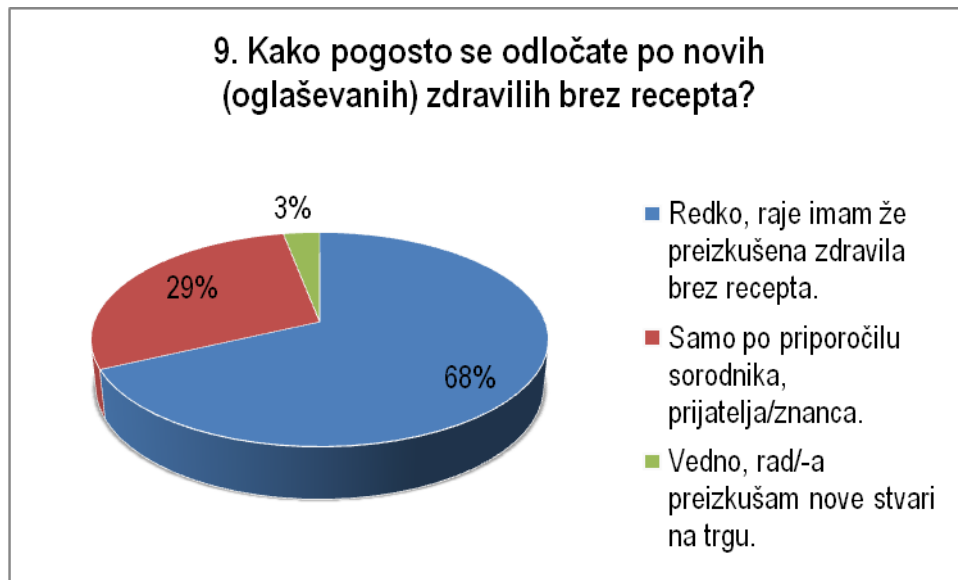
Graf 8: Prikazuje odgovore sedmega vprašanja anketnega vprašalnika.

Pri sedmem vprašanju nas je zanimalo v kateri obliki ljudje najpogosteje kupujejo zdravila brez recepta. Ugotovili smo, da 82 % ljudi kupuje tablete, 12 % ljudi jemlje raztopine, le 3 % pijejo sirupe in 3 % jemljejo kapsule.

Graf 9: Prikazuje odgovore osmega vprašanja anketnega vprašalnika.

Anketiranci izvejo o novih zdravilih brez recepta porazdeljeno, vendar preko različnih virov. Največ anketirancev (40 %) o novih zdravilih izve v lekarni. 34 % vprašanih izve o zdravilih brez recepta preko oglasov, preko sorodnikov, prijateljev in znancev pa jih izve 23 % vprašanih. V specializiranih prodajalnah pa za nova zdravila brez recepta izvedo le 3 % vprašanih.

Graf 10: Prikazuje odgovore devetega vprašanja anketnega vprašalnika.

Pri vprašanju, kako pogosto se ljudje odločajo za nova (oglaševana) zdravila brez recepta, smo ugotovili, da se redko (68 %) odločajo za nova zdravila brez recepta, saj imajo raje preizkušena zdravila brez recepta. Če se odločijo za nova zdravila brez recepta je to v 29 % po priporočilu sorodnika, prijatelja ali znanca. Manjšina, le 3 % rada preizkuša nova zdravila na trgu.

KVALITATIVNI REZULTATI DELA

Zanimalo nas je v primeru katerih sezonskih bolezni ljudje najpogosteje kupujejo zdravila, za kakšno obliko zdravil se najpogosteje odločijo in kakšno je povpraševanje po novih zdravilih.

Odgovore smo dobili v intervjuju s farmacevtom.

Intervju z gospodom Dušanom Husom, mag. farm. , Apoteka pri teatru Celje

1. V primeru katerih sezonskih bolezni (prehlad, gripa, povišana telesna temperatura, glavobol, bolečine v sklepih in mišicah) ljudje najpogosteje kupijo zdravila brez recepta?

Ljudje najpogosteje kupijo zdravila brez recepta v primeru povišane telesne temperature.

2. Za katere oblike zdravil brez recepta se najpogosteje odločijo?

Največkrat gre za tablete.

3. Kakšno je povpraševanje ob izdaji novih zdravil brez recepta, v primerjavi z že uveljavljenimi zdravili?
Povpraševanje po novih zdravilih je odvisno od televizijskih reklam.

Intervju z gospo Suzano Hočevnar, Krka d.d. Novo mesto

1. Za katere oblike zdravil brez recepta se ljudje najpogosteje odločijo glede na vaše podatke?
Med oblikami zdravil brez recepta (v primeru prehlada, gripe, povišane telesne temperature, glavobola, bolečin v sklepih in mišicah) ljudje najpogosteje posegajo po raztopinah oziroma praških in šumečih tabletah s katerimi si pripravijo napitek.

2. Katero je najpogostejše bolezensko stanje (prehlad, gripa, povišana telesna temperatura, glavobol, bolečine v sklepih in mišicah), zaradi katerega se ljudje odločijo za nakup zdravil brez recepta?
Najpogostejši bolezenski stanji izmed danih sta prehlad in gripa.

3. Kakšno je povpraševanje ob izdaji novih (oglaševanih) zdravil brez recepta, v primerjavi z že uveljavljenimi zdravili?
Povpraševanje po novih izdelkih je relativno veliko pri čemer je potrebno poudariti, da je to rezultat intenzivnega oglaševanja novega izdelka ob njegovem lansiranju. Običajno, ko se intenzivnost oglaševanja novega izdelka zmanjša se zmanjša tudi zanimanje oz. povpraševanje po novem izdelku. Ponovno povpraševanje po izdelku pa je odvisno od izkušnje uporabnika z izdelkom. V primeru pozitivne izkušnje se uporabnik običajno ponovno odloči za nakup istega izdelka.

Intervju z gospo Ireno Lukančič, Lek d.d. Ljubljana

1. Za katere oblike zdravil brez recepta se ljudje najpogosteje odločijo glede na vaše podatke?
V primeru vseh bolezenskih stanj se odrasli največ odločajo za tablete.

2. Katero je najpogostejše bolezensko stanje (prehlad, gripa, povišana telesna temperatura, glavobol, bolečine v sklepih in mišicah), zaradi katerega se ljudje odločijo za nakup zdravil brez recepta?
Ker se pri prehladu in gripu pojavi tudi povišana telesna temperatura in gripo spremljajo tudi bolečine v mišicah in sklepih. Od vseh naštetih simptomov pa je najpogostejši prehlad.

3. Kakšno je povpraševanje ob izdaji novih (oglaševanih) zdravil brez recepta, v primerjavi z že uveljavljenimi zdravili?
Zelo različno, včasih se zgodi, da se oglašuje novo zdravilo in se na račun tega poveča prodaja starega.

SKLEP

Predvidevali smo, da se ljudje raje odločijo za nakup zdravil brez recepta kot pa da obiščejo zdravnika. Naša hipoteza je potrjena, saj so odgovori pokazali, da se ljudje raje odločijo za nakup zdravil brez recepta v primeru prehlada, povišane telesne temperature, glavobola, bolečin v mišicah in sklepih. V primeru gripe pa obiščejo zdravnika, kar je tudi pogoj za pridobitev bolniškega dopusta v primeru daljše odsotnosti z dela.

Predvidevali smo, da se ljudje najpogosteje poslužujejo zdravil brez recepta v primeru bolečin. Anketiranci res najpogosteje posežejo po zdravilih brez recepta v primeru bolečine, kar potrjuje našo hipotezo. Temu sledi povišana telesna temperatura, ki pa je tudi odgovor intervjuvanca gospoda Dušana Husa. Po podatkih tovarne zdravil iz Novega mesta, pa ljudje najpogosteje posegajo po zdravilih proti prehladu in gripi.

Glede na to, v kateri obliki ljudje najpogosteje kupujejo zdravila brez recepta, smo predvidevali, da so to zdravila brez recepta v obliki tablet. Več kot tri četrtine anketirancev se odloči za tablete, kar potrjuje našo hipotezo.

Večina anketirancev za nova zdravila izve v lekarni ali preko oglasov, kljub temu pa se redko odloča zanje. Naše predvidevanje, da ljudje pogosteje posegajo po preizkušeni zdravilih brez recepta kot pa po oglaševanih (novih) zdravilih brez recepta, se je pokazalo za pravilno.

Rezultati anketnega vprašalnika so potrdili vse hipoteze. Ugotovili smo, da ljudje dajejo prednost zdravilom brez recepta pred zdravnikom. Redki so tisti, ki posežejo po zdravilih brez recepta že ob najmanjši bolečini ali prehladu, večina jih vzame v primeru hude bolečine ali prehlada. V tem primeru ne moremo govoriti o tabletomaniji kot pretiranemu jemanju zdravil brez recepta. Kljub poplavi televizijskih oglasov se raje odločijo za preizkušena zdravila brez recepta za katera vedo, da imajo pozitiven učinek. V največji meri so to tablete, ki so enostavne za zaužitje, hitro razpadejo in hitro delujejo.

Pri pisanju raziskovalne naloge se nam je porodila nova smer raziskovanja: vpliv oglasov na nakup zdravil brez recepta, kar pa bi bila tema nove raziskovalne naloge.

VIRI

- [1] Samozdravljenje – dostopno na svetovnem spletu: <<http://www.viva.si/%C4%8Clanki-o-bolezni-nasveti/1094/Zdravila-brez-recepta>>, citirano dne 3. 1. 2011.
- [2] Zdravila brez recepta – dostopno na svetovnem spletu: <<http://www.zdrava.si/zdravila-brez-recepta-a-95.php>>, citirano dne 3. 1. 2011.
- [3] Zdravila brez recepta – dostopno na svetovnem spletu: <www.ce-lekarne.si>, citirano dne, 7. 12. 2010.
- [4] Lovišček, L. in Štajnmeč, A. – Gripa in prehlad. Farm. vestnik 2002; 53: 205 – 212.
- [5] Center za integralno medicino Univerze Duke – Enciklopedija sodobne medicine. Založba Meander. Izola 2007.
- [6] Uradni list RS 31/2006 - dostopno na svetovnem spletu: <<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200631&stevilka=1266>>, citirano dne, 26. 11. 2010.
- [7] Oglaševanje zdravil brez recepta – dostopno na svetovnem spletu: <<http://www.delo.si/clanek/71413>>, citirano z dne, 7. 12. 2010.
- [8] SAZU in Znanstvenoraziskovalni center SAZU - Slovar slovenskega knjižnega jezika. DZS. Ljubljana 2005.

PRILOGA

IZJAVA*

Mentor (-ica), **Maja Kmecl**, v skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi naslovom **Tabletomanija pri sezonskih boleznih**, katere avtorji (-ice) so : **Ana Cvelfar, Tilen Sinožič in Jan Vavdi**:

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo (-ičino) dovoljenje in je hranjeno v šolskem arhivu;
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na spletnih portalih z navedbo, da je nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisni pogoji projekta Mladi za Celje.

Celje, 9. 11. 2011

žig šole

OŠ Hudinja Celje

Podpis mentorja(-ice)

Podpis odgovorne osebe

* Pojasnilo

V skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje je potrebno **podpisano izjavo mentorja(-ice) in odgovorne osebe šole uvezati v izvod za knjižnico**, dovoljenje za objavo avtorja(-ice) fotografskega gradiva, katerega ni avtor(-ica) raziskovalne naloge, pa hrani šola v svojem arhivu.